

Receive Date:
26/5/2023

Accept Date:
17/3/2024

**Research
Article**

Vol.20, No.2, Serial 38

Autumn & Winter
2023-24

pp.: 153-168

Reviewing And Analyzing The Content Of Educational Videos Presented On The Platform Of The Student's Educational Network (Shad) Based On Content Evaluation Criteria

DOI: 10.22070/TLR.2024.17771.1433

Talat Sadat Sabbagh Hasanzadeh^{1*}

1. *Assistant Professor of the Department of Educational Sciences, Payam Noor University, Tehran, Iran.(Corresponding Author)*
Email: sabbagh@pnu.ac.ir

Abstract

Introduction: Today, the introduction of technology into the educational system enables learning at any time and place for anyone. In Iran, before the coronavirus epidemic, our educational system did not have such extensive experience in nationwide virtual education, and all the current events of the educational system in the context of electronic education are the result of trial and error at the same time. In this regard, to organize the virtual education of students in the Ministry of Education, the Ministry of Education designed and implemented a student social network called Shad. In the meantime, the concern of most teachers for using the Shad network was the production of electronic content. In the Shad network, the designed educational film is used as a carrier of communication and a carrier of motivation for education. Achieving of quality in the production of educational films is possible due to the use of standards and principles designed in this field. The design and production of educational films require the criteria in the content section, which have been compiled to promote learning and create interest and motivation in learners. To help in the selection and evaluation of educational media and materials, the Office of Educational Technology and Educational Assistance has compiled criteria for the selection, production, and evaluation of educational materials and media. In this research, we will examine the content of the educational videos produced in Shad Bastar based on the degree of compliance with these criteria.

Materials and Method: The research method is descriptive and content analysis type with a quantitative approach. In order to review the educational videos of the elementary Persian lesson in the official content section of the Shad network, a checklist was prepared based on the standard document of education and learning packages prepared by the Educational Research and Planning Organization of the Education Organization [27] which was compiled in 2019. These evaluation criteria, which are considered as a comprehensive criterion in the field of standardization of educational media, are designed in the form of two technical and content factors, which in this research, the content dimension was considered. This dimension has ten components (purposefulness, learning levels, scientific validity, learning experiences, teaching-learning strategies, artistic creativity, communication with the audience, principles of message design, documentation, cultural values) and each component has indicators.

Journal of
**Training &
Learning
Researches**

Receive Date:
26/5/2023

Accept Date:
17/3/2024

**Research
Article**

Vol.20, No.2, Serial 38

Autumn & Winter
2023-24

pp.: 153-168

Results: The findings of this research showed that the content evaluation criteria of educational films compiled by the Educational Research and Planning Organization of the Education Organization in general, most of the Persian educational videos of the Shaad network have been accepted acceptably. For this purpose, the researcher divides Persian textbooks into five separate sections from the perspective of student requirements and the nature of the lessons (vocabulary reading, language knowledge, read and memorize: developing memory and expression, read and think: understanding the text and thinking, listen and say: listening comprehension development) was divided and the amount of attention to each of the ten criteria of content evaluation of educational videos was examined in each section and each grade separately. The findings show that there has been a lot of attention to the target criteria in all three grades. Compliance with the scientific credit evaluation criteria is high in all three grades. The learning levels in all three grades and all five sections have been given a lot of attention. Attention to the measure of artistic creativity in all three grades and all the studied sections is low and in the language knowledge section in the fifth grade with the lowest average. 1.7) has been very low. The quality of communication with the audience has been given moderate attention in all educational levels and studied sections. It has been given high attention only in the listen and say section in the fourth grade. In the 4th and 6th grades, this criterion has been paid attention to on average in all five studied sections. Regarding the criterion of the message design principles in the fifth grade, the amount of attention in the read and memorize section was high and in the word reading and listen and say section, it was low. All the examined sections have been given moderate attention. Only the section on language knowledge and reading and memorization in the sixth grade has been given a lot of attention.

Conclusion: Success in producing an educational video is tied to understanding the purpose of the production. The first step in making an educational video is to determine the goal. The teacher uses the expressive and visual capabilities and subtleties of the films to achieve the educational goals. Goal setting is one of the familiar activities for teachers and forms part of their curriculum knowledge. In other words, when the teacher seeks to determine which category of learning he should focus on; He has done something to set the goal. In all curriculum theories, the goal element is mentioned as one of the fixed elements in educational planning. Teachers have also often passed numerous training courses and workshops related to the acquisition of curriculum knowledge and educational design. From this, the purposeful criterion in the produced films has received the attention of teachers to an acceptable extent. Due to the fact that the teachers in the presented subjects often have a high teaching experience and in recent years, the need to pay attention to the curriculum elements in the matter of training in workshops and in-service programs has been paid attention to, teachers have been able to, on average, through the pre-organizer presentation and review Past content and provision of desirable learning experiences link the audience's previous learning with the content of the new educational video. But creating multiple views of a subject requires spending a lot of time and focusing on high levels of thinking and knowledge, which is less important due to the short time of the films.

Keywords: Shad network, educational videos, content evaluation criteria

بررسی و تحلیل محتوای فیلم های آموزشی ارائه شده در بستر شبکه آموزشی دانش آموزان (شاد) بر اساس معیارهای ارزشیابی محتوایی

DOI: 10.22070/TLR.2024.17771.1433

طلعت سادات صباغ حسن زاده*

۱. استادیار گروه علوم تربیتی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)

Email: sabbagh@pnu.ac.ir

چکیده

هدف از این پژوهش ارزشیابی محتوای فیلم های آموزشی شبکه شاد بر اساس معیارهای ارزشیابی محتوایی فیلم آموزشی می باشد. روش پژوهش توصیفی و از نوع تحلیل محتوا بود. جامعه پژوهشی کلیه فیلم های آموزشی درس فارسی ابتدایی (چهارم، پنجم و ششم) در بخش محتوای رسمی شبکه شاد می باشد. با توجه به موضوع پژوهش نمونه گیری انجام نشد و همه جامعه آماری به روش تمام شمار مورد بررسی قرار گرفت. مقوله های کد گذاری شده مستخرج از سند معیارهای ارزشیابی فیلم های آموزشی است که در قالب ده مؤلفه (هدفمندی، سطوح یادگیری، اعتبار علمی، تجارب یادگیری، راهبردهای یادگیری، ارتباط با مخاطب، خلاقیت هنری، اصول طراحی پیام، مستندسازی و ارزش های فرهنگی) بررسی شد. داده های به دست آمده از بررسی فیلم ها با استفاده از جداول فراوانی، میانگین و روش آنتروپی شانون مورد تحلیل قرار گرفت. نتایج نشان داد که در فیلم های آموزشی درس فارسی در بخش محتوای رسمی شبکه شاد معیارهای محتوایی سطوح یادگیری، هدفمندی، ارزش های فرهنگی، اعتبار علمی و تجارب یادگیری به میزان زیاد رعایت شده است. هم چنین معیارهای محتوایی ارتباط با مخاطب، اصول طراحی و مستندسازی علمی و راهبردهای یادگیری به میزان متوسط رعایت شده است و به معیار محتوایی خلاقیت به میزان کمی توجه شده است. بر اساس روش آنتروپی شانون نیز مشخص گردید معیار محتوایی سطوح یادگیری با میزان بار اطلاعاتی ۰/۹۹۹۸ و ضریب اهمیت ۰/۳۳۴۴، دارای بیش ترین میزان اهمیت و معیار محتوایی خلاقیت هنری با میزان بار اطلاعاتی ۰/۹۷۱۵ و ضریب اهمیت ۰/۳۲۰۵۷ کم ترین میزان اهمیت را دارا است. جهت تعیین ثبات و اعتباربخشی به یافته ها، از کدگذار دوم برای ۵۰ درصد موارد استفاده شد که میزان توافق ۰/۹۲ مشاهده شد. از آن جا که توجه به معیارها و شاخص های محتوایی جهت تولید فیلم های آموزشی نقش مؤثری در بهبود یادگیری دارد، معلمان در تولید فیلم های آموزشی خود به اغلب این معیارها توجه قابل قبولی داشته اند.

نشریه علمی

پژوهش های آموزش و یادگیری

دوره ۲۰، شماره ۲، پیاپی ۳۸
پاییز و زمستان ۱۴۰۲
صص: ۱۶۸-۱۵۳

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۳/۰۵

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۱۲/۲۷

مقاله پژوهشی

Journal of

Training & Learning Researches

Vol.20, No. 2, Serial 38

Autumn & Winter
2023-24

pp.: 153-168

کلیدواژه ها: تحلیل محتوا، روش آنتروپی شانون، شبکه شاد، فیلم های آموزشی، معیارهای ارزشیابی محتوایی

مقدمه

قرن بیست و یکم قرن حرکت جوامع به سمت دانایی محوری، مشارکت دانش و تحول در محورها و مفاهیم بنیادین زندگی از جمله آموزش و تعلیم و تربیت از لحاظ کمیت، کیفیت و سرعت ارائه می‌باشد [۱].

ورود تکنولوژی به عرصه‌های مختلف زندگی جوامع را به سمت دانش‌محوری و تحول در نظام‌های مختلف از جمله آموزش و پرورش سوق داده و ایجاد پدیده نوظهور فناوری اطلاعات تمام ابعاد زندگی بشری را متحول کرده و روند انجام را با تغییرات گسترده‌ای مواجه ساخته است. یکی از حوزه‌هایی که با ورود تکنولوژی، دچار تحول اساسی شده، حوزه آموزش است [۲]. در نتیجه این تغییر و تحولات، آموزش و پرورش با پدیده تکنولوژی و نحوه بهره‌مندی از آن در حیطه آموزش مواجه شد. به گونه‌ای که استفاده از فناوری آموزشی در امر آموزش و برای ارائه موضوعات آموزشی به‌عنوان دانش تخصصی مطرح شد که منجر به تسهیل یادگیری می‌شود.

امروزه ورود تکنولوژی به نظام آموزشی، یادگیری در هر زمان و مکان را برای هر نفر میسر می‌سازد [۳]. با شیوع ویروس کرونا و لزوم تعطیلی نظام‌های آموزشی، بحث آموزش الکترونیک یا همان آموزش از طریق فضای مجازی، نقش تکنولوژی آموزشی و فناوری‌های نوین و چالش‌ها و فرصت‌های آن از موضوعات جذاب نظام آموزشی در سراسر دنیا بود. در ایران نیز تا قبل از همه‌گیری کرونا سیستم آموزشی ما چنین تجربه گسترده‌ای در آموزش‌های مجازی سراسری نداشت و تمام اتفاقات جاری نظام آموزشی در بستر آموزش الکترونیک حاصل آزمون و خطا در همان برهه زمانی است. در این راستا آموزش و پرورش به منظور سامان‌دهی آموزش مجازی دانش‌آموزان در وزارت آموزش و پرورش، شبکه اجتماعی دانش‌آموزی به اختصار شاد طراحی و پیاده سازی کرد [۴]. این امر فرصتی را برای فراگیرندگان فراهم آورد تا تجربه یادگیری خود را از طریق این شبکه و بر اساس تعامل بیش‌تر با مطالب دوره آموزشی و قابلیت کنترل محیط آموزشی خود کسب کنند. در این میان آن‌چه دغدغه اغلب معلمان برای استفاده از بستر شبکه شاد محسوب می‌شد، تولید محتوای الکترونیک بود. یکی از گام‌های اساسی در فرایند یاددهی - یادگیری انتخاب محتوا است و مهم‌ترین عامل در توسعه آموزش الکترونیک انتخاب رسانه آموزشی است [۲]. معلم کارآمد باید انواع و اقسام رسانه‌ها و وسایل آموزشی را برای انتقال پیام‌های آموزشی و تسهیل یادگیری بشناسد و درست به کار ببرد. یک تدریس منظم و مؤثر متکی بر رسانه‌ها و وسایل آموزشی است [۳]. یکی از رسانه‌های آموزشی فیلم‌های آموزشی است.

فیلم‌های آموزشی نوعی محتوای مبتنی بر فناوری است که مفاهیم و مطالب را با استفاده از قابلیت‌های فاوا به یادگیرنده ارائه می‌دهد. فیلم‌های آموزشی با استفاده از شکل ارائه‌های متنی، صوتی، تصویری و پویانمایی و با به کارگیری پیوندهای مناسب و غیرخطی امکان دسترسی هر زمانی و شخصی‌سازی شده را برای یادگیرنده فراهم می‌سازد. این نوع از محتواها با ویژگی‌هایی که دارند می‌توانند تأثیرگذاری بالایی بر میزان یادگیری فراگیران داشته باشند. افراد برای یادگیری از حواس خود کمک می‌گیرند. در حقیقت حواس، کانال‌های ارتباطی به شمار می‌روند و گفته می‌شود میزان یادگیری انسان از طریق حس بینایی ۵۹ درصد، شنوایی ۱۳ درصد، لامسه ۶ درصد و حس‌های بویایی و چشایی هر کدام ۳ درصد است [۵]. با توجه به این‌که فیلم‌های آموزشی دوحس بینایی و شنوایی که بیش‌ترین سهم را در یادگیری انسان دارند به کار می‌گیرند می‌توان نتیجه گرفت که یکی از بهترین رسانه‌های آموزشی هستند که تا اندازه قابل توجهی کیفیت یاددهی و یادگیری را تضمین می‌کنند [۶]. در شبکه شاد فیلم آموزشی طراحی شده به عنوان حامل ارتباطها و حامل محرک آموزش به کار گرفته می‌شود. استفاده از فیلم‌های آموزشی صرفاً برای استفاده از آن‌ها، بدون توجه به ماهیت و بدون قصد و هدف، همواره مورد تردید است. فیلم‌ها باید متناسب با محتوا، موقعیت آموزشی، روش تدریس و اهداف آموزشی باشند. رسیدن به این سطح از کیفیت در تولید فیلم آموزشی در اثر استفاده از استانداردها و اصول طراحی شده در این زمینه امکان‌پذیر است. یکی از مهم‌ترین چالش‌ها در زمینه طراحی مطلوب فیلم آموزشی الکترونیک رعایت اصول، الگوها و راهبردهای آموزشی مناسب است [۷]. طراحی و تولید فیلم‌های آموزشی نیازمند پیروی از معیارهایی در بخش محتوایی است که به منظور ارتقا یادگیری و ایجاد علاقه و انگیزه در یادگیرندگان تدوین شده است. به منظور کمک به انتخاب و ارزشیابی رسانه‌ها و مواد آموزشی، دفتر تکنولوژی آموزشی و کمک آموزشی اقدام به تدوین ملاک‌هایی به منظور انتخاب، تولید و ارزشیابی مواد و رسانه‌های آموزشی کرده است. از آن‌جا که برای گردآوری داده‌های لازم برای ارزشیابی رسانه‌ها و وسایل آموزشی نیاز به ابزار اندازه‌گیری است که از اعتبار و روایی لازم برخوردار باشد [۸].

منظور از معیارهای محتوایی، مجموعه‌ای از کارها و مراحل آن است که شامل دانش، توانایی، مهارت، نگرش، تجهیزات، مواد، ابزار و معیار عملکرد می‌باشد که کفایت و بسندگی آن‌را متخصصان برنامه‌درسی و آموزشی تعیین می‌نمایند [۹].

نشان می دهد که رابطه معناداری بین میزان تعامل و عملکرد دانش آموزان وجود دارد.

فیلم آموزشی یکی از فناوری های مدرن محسوب می شود. یادگیری مبتنی بر ویدئو در این زمینه فرآیندی است که از طریق آن یک دانش خاص به دست می آید. فیلم دیجیتال دارای مزایای مختلفی از جمله قابلیت دسترسی، کنترل نمایش، قابلیت ویرایش و همچنین درج نظرات و پاورقی ها، اشتراک پذیری و ساده سازی ایده ها یا پدیده های انتزاعی که مفهوم سازی آن ها بدون استفاده از رسانه دشوار است می باشد. علاوه بر این موارد، توانایی برقراری ارتباط با بینندگان در سطح عاطفی و سطح شناختی به عنوان یکی دیگر از نقاط قوت فیلم دیجیتال می توان به آن اشاره کرد. لوین [۱۵] تحقیقی با عنوان بررسی یادگیری و انگیزه دانش آموزانی که از چندرسانه های غنی در محیط آموزش استفاده می کنند، انجام داد. نتایج نشان داد دانش علمی دانش آموزانی که از چندرسانه های غنی استفاده کرده اند به طور قابل ملاحظه ای افزایش یافت؛ و با مقایسه پیش آزمون مشخص شد انگیزه دانش آموزان نیز افزایش یافته است. بدین ترتیب، فیلم دیجیتال آموزشی به لطف توانایی خود در دستیابی به احساسات بینندگان، می تواند تأثیر مثبت زیادی در ایجاد انگیزه برای یادگیری مؤثر دانش آموزان داشته باشد [۱۶].

با توجه به ماهیت درس فارسی و نظر به این که تا قبل از شیوع کرونا و لزوم برگزاری کلاس ها بطور مجازی فیلم های آموزشی چندانی در ارتباط با درس فارسی وجود نداشت، مسئله اصلی که معلمان در این دوره با آن مواجه بودند این مسأله بود که چگونه می توانند تدریس خود را با این فناوری ها تطبیق دهند و چگونه از ابزارهای فناوری اطلاعات برای کمک به یادگیری فارسی استفاده کنند [۱۷].

در نتیجه برنامه ریزی ها و هماهنگی های انجام شده از سوی کارشناسان و مسئولین در حوزه آموزش و یادگیری در ایام کرونا، استفاده از محیط های الکترونیکی و شبکه اجتماعی دانش آموزی (شاد) به عنوان گزینه نهایی جهت برگزاری مجازی کلاس ها انتخاب گردید. در بخش محتوای رسمی شبکه شاد فیلم های آموزشی مربوط به هر پایه و هر درس به صورت جداگانه قرار داده شده است. بخش اعظم آموزش ها در فضای مجازی و شبکه شاد از طریق ارائه فیلم های آموزشی مربوط به هر یک از موضوعات درسی و در هر پایه تحصیلی انجام شده است. در رابطه با این امر یعنی رعایت معیارهای

در سال های اخیر برخی اصول در زمینه طراحی محتوای چند رسانه های ارائه شده است. این اصول رهنمودهای خوبی را برای طراحی محتوای الکترونیک ارائه می دهد که می توان به اصول طراحی چند رسانه های مایر^۱، ون مرینبور^۲ و کستر^۳ اشاره کرد [۸]. مایر مبدع نظریه شناختی یادگیری چندرسانه های می باشد که زیربنای اصول ارائه شده برای طراحی یادگیری چندرسانه ای است [۱۰].

اگر اصول و استانداردهای طراحی چندرسانه های در تهیه فیلم های آموزشی به درستی به کار گرفته نشود، یادگیرنده با بارشناختی اضافی روبرو می شود و یادگیری او مختل می شود. مجموعه این اصول باید با توجه به ویژگی های فیلم های آموزشی و تربیتی به کار گرفته شود تا بتواند ضمن ارائه اطلاعات به یادگیرنده، فرصت های متنوع تفسیر و خلق دانش جدید برای او فراهم کند [۱۱].

در رابطه با تأثیر فیلم های آموزشی پژوهش های متعددی صورت گرفته است که می توان به موارد زیر اشاره کرد:

شریفی [۱۲] در تحقیق خود به بررسی تأثیر نمایش فیلم بر یادگیری و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان پرداخت. او با استفاده از آزمون T زوجی داده ها را مورد تجزیه و تحلیل قرار داده و نتایج حاصل از بررسی داده ها نشان داد که میانگین نمرات دانش آموزان در روش تدریس مبتنی بر نمایش فیلم آموزشی مرتبط با مباحث درسی، نسبت به تدریس مبتنی بر سخنرانی پیشرفت معناداری داشته است. ایلرک^۴ [۱۳] در مطالعه ای به بررسی دیدگاه های دانش آموزان در مورد محیط های یادگیری غنی شده توسط کلیپ های ویدئویی پرداخت. با توجه به یافته ها، دانش آموزان بر تأثیرات مثبت استفاده از کلیپ های ویدئویی به عنوان تحریک علاقه در کلاس (۱۱/۹٪)، تمرکز در طول کلاس (۸٪/۹)، بهبود حافظه در یادگیری (۲۷٪) و ارائه قابل درک موضوع (۷/۹٪) تأکید کردند.

لاکمن^۵ و همکاران [۱۴] در تحقیق خود با عنوان تأثیر فرمت تصویری بر تعامل و عملکرد در یادگیری آنلاین به این نتیجه رسید که ضبط سخنرانی باعث درگیری عاطفی بیش تر در طی یک دوره کوتاه تر می شود، در حالی که فیلم اینفوگرافیک تعامل عاطفی و شناختی بالاتر را برای مدت زمان طولانی تری حفظ می کند. در مورد یادگیری دانش آموزان، فیلم اینفوگرافیک به طور قابل توجهی در عملکرد سوالات دشوار بهبود می یابد. علاوه بر این، نتایج ما

¹ Mayer

² Van Merriënboer

³ Kester

⁴ Iker

⁵ Lackman

بیرونی را به حداقل برساند، پردازش شناختی اساسی را مدیریت کند و پردازش شناختی زایشی را به حد اکثر برساند.

هانگ^۳ [۲۲] در پژوهش خود به بررسی برنامه‌های تلویزیونی شبکه‌های دولتی در درس حرفه و فن و انگلیسی بر اساس معیارهای فیلم آموزشی مطلوب پرداخته است. نتایج نشان داد که میزان رعایت استانداردهای فنی و هنری در این درس به ترتیب به میزان زیاد و خیلی زیاد می‌باشد و اغلب برنامه‌ها کاملاً هدفمند بوده و راهبردهای یادگیری را به درستی مورد توجه قرار داده‌اند.

اهن^۴ [۲۳] در پژوهشی با عنوان ارزشیابی کلیپ‌های آموزشی درس ریاضی پایه ششم از نظر تناسب با ویژگی‌های یادگیرنده چنین بیان می‌دارد که دانش‌آموزان زمانی به محتوای کتاب علاقه مند می‌شوند که خود شخصاً مناسب بودن محتوای کتاب را با نیاز و علایق خود تشخیص دهند. آگاهی از نیاز به ریاضیات برای یادگیری در این رابطه قابل توجه است. همچنین نتایج نشان داد که تناسب محتوای کلیپ‌های آموزشی با تجارب یادگیری و اصول طراحی مایر سبب علاقه‌مندی مخاطبان می‌شود. همچنین از توجه به ویژگی‌های عاطفی دانش‌آموزان در کلیپ‌ها غفلت شده است. اغباری و همکاران^۵ [۲۴] در پژوهشی به بررسی میزان رعایت استانداردهای جهانی در طراحی دوره‌های آنلاین پرداختند. نتایج نشان داد چهار استاندارد جهانی طراحی فیلم آموزشی که خیلی زیاد رعایت شده عبارتند از: ارتباط و تعامل مؤثر با مخاطب؛ توجه به اصول طراحی فیلم و سطوح یادگیری؛ هدفمند بودن. همچنین استاندارد رعایت خلاقیت به ندرت در این دوره‌ها مورد توجه قرار گرفته‌اند.

براری^۵ و همکاران [۲۵] در تحقیقی به بررسی طراحی استانداردهای آموزشی برای آموزش الکترونیکی در محیط‌های یادگیری مجازی، بر اساس طبقه‌بندی تجدید نظر شده بلوم و میزان توجه به آن در دوره‌های مجازی موجود در دانشگاه‌ها پرداختند. در نهایت دو استاندارد آموزشی و ۱۸ شاخص ضروری مبتنی بر طبقه بندی بلوم-اندرسون پیشنهاد شده است. شاخص توجه به مهارت‌های شناختی و عاطفی بیش‌ترین میزان توجه و شاخص مهارتی کم‌ترین میزان توجه را به خود اختصاص داده‌اند.

محتوایی در طراحی محتوای الکترونیکی و به طور ویژه فیلم‌های آموزشی تحقیقات و پژوهش‌هایی صورت گرفته است که می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

قناعتی [۱۸] در پژوهش خود با عنوان تحلیل فیلم‌های آموزشی دوره ابتدایی بر اساس اصول چند رسانه‌ای مایر (تحلیل موردی): فیلم‌های علوم تجربی پایه پنجم مدرسه تلویزیونی ایران) به این نتایج رسید که اصول چندرسانه‌ای مایر که در فیلم‌های آموزشی به کار برده شده به ترتیب عبارت‌اند از: انسجام، مجاورت مکانی، چند رسانه‌ای، مجاورت زمانی، بخش‌بندی و افزونگی. پیشنهاد می‌شود تولید کنندگان برنامه تلویزیونی به اصول مجاورت زمانی، بخش‌بندی و مخصوصاً افزونگی توجه بیش‌تری داشته و از بیان گفتاری مدرس همراه با تصویر بجای بیان گفتاری، بیان نوشتاری و تصویر استفاده شود.

افیفی^۱ [۱۹] در پژوهشی به بررسی میزان توجه به کاربردهای آموزشی نظریه‌های یادگیری در فیلم‌های آموزشی مقطع ابتدایی پرداخت. نتایج نشان داد که اهداف رفتاری در هیچ‌یک از قسمت‌های فیلم‌های مورد بررسی به صورت واضح و روشن مشخص نشده‌اند. مرور مطالب پیش‌نیاز و ارائه پیش‌سازمان‌دهنده به ندرت دیده می‌شود. جلب توجه غیر کلامی بسیار کم و جمع‌بندی و نحوه پایان یافتن بیش‌تر قسمت‌های فیلم‌های مورد نظر نامشخص می‌باشد. او اشاره می‌کند فناوری‌ها صرفاً وسایلی هستند که آموزش را ارائه می‌دهند، اما برای موفقیت شرط کافی نیستند. برای پرورش مهارت‌های تفکر برتر در یادگیری وب‌محور، محیط یادگیری باید فراهم‌کننده فعالیت‌های پویا و تلاش برانگیزی باشد تا یادگیرندگان بتوانند اطلاعات جدید را با اطلاعات قدیمی پیوند دهند و دانش معنادار کسب کنند و این امر در سایه، طراحی آموزشی درست مبتنی بر اصول نظریه‌های آموزشی در دوره‌ها و دروس الکترونیکی میسر است [۲۰].

کیم^۲ [۲۱] در پژوهشی با عنوان اصول طراحی و تولید یادگیری چندرسانه‌ای چنین بیان می‌دارد که یادگیرندگان برای پردازش محتوای آموزشی که به آن‌ها ارائه می‌شود، ممکن است که با سه نوع پردازش بیرونی، اساسی و زایشی روبه رو شوند. پردازش بیرونی پایین‌ترین سطح طراحی و پردازش زایشی بالاترین سطح طراحی آموزشی در محتوای آموزشی می‌باشد. طراحان یادگیری چندرسانه‌ای باید طراحی آموزشی را به گونه‌ای انجام دهند که پردازش شناختی

¹ Afify

² Kim

³ Huang

⁴ Ahn

⁵ Brari

فارسی ابتدایی ارائه شده در بستر شبکه شاد بر اساس معیار ارزشیابی محتوایی خلاقیت هنری

۶- بررسی و تحلیل محتوای فیلم های آموزشی درس فارسی ابتدایی ارائه شده در بستر شبکه شاد بر اساس معیار ارزشیابی محتوایی ارتباط با مخاطب

۷- بررسی و تحلیل محتوای فیلم های آموزشی درس فارسی ابتدایی ارائه شده در بستر شبکه شاد بر اساس معیار ارزشیابی محتوایی اصول طراحی پیام

۸- بررسی و تحلیل محتوای فیلم های آموزشی درس فارسی ابتدایی ارائه شده در بستر شبکه شاد بر اساس معیار ارزشیابی محتوایی مستند سازی

۹- بررسی و تحلیل محتوای فیلم های آموزشی درس فارسی ابتدایی ارائه شده در بستر شبکه شاد بر اساس معیار ارزشیابی محتوایی ارزش های فرهنگی

۱۰- بررسی و تحلیل محتوای فیلم های آموزشی درس فارسی ابتدایی ارائه شده در بستر شبکه شاد بر اساس معیار ارزشیابی محتوایی تجارب یادگیری

روش پژوهش

روش پژوهش توصیفی و از نوع تحلیل محتوا با رویکرد کمی می باشد. جامعه شامل تمامی فیلم های آموزشی درس فارسی (چهارم، پنجم و ششم) در بخش محتوای رسمی برنامه شاد می باشد که به روش تمام شمار مورد بررسی قرار گرفتند. محقق جهت دسترسی به فیلم های آموزشی مورد نظر به داندلود آن ها از بخش محتوای رسمی شبکه شاد اقدام نموده است. در این پژوهش هر قسمت از فیلم های آموزشی که بخش معینی بوده و در آن به یک موضوع مشخص از درس فارسی پرداخته می شود به عنوان واحد تحلیل در نظر گرفته شده است.

الداله^۱ [۲۶] در پژوهشی با عنوان میزان رعایت استانداردهای فنی در طراحی چند رسانه ای در آموزش و پرورش مجازی دوران کرونا چنین بیان می دارد که میزان رعایت استانداردهای توجه به وحدت بین عناصر صوتی و تصویری، وضوح تصویری بالا، سازگاری با مخاطب، ادغام تمام عناصر چند رسانه ای، استفاده از رنگ ها برای تمایز و تاکید ارائه تعداد کمی از کلمات در هر صفحه برای پرهیز از حواس پرتی، وضوح در متن، استفاده از صدا به عنوان یک ابزار اصلی در جذب فراگیران، استفاده از موسیقی زمینه توجه بسیار زیادی داشت.

حال با توجه به مواردی که بیان گردید در شرایط پاندمی بخش اعظم آموزش فراگیران از طریق فیلم های آموزشی در بستر فضای مجازی (شبکه شاد) انجام شد، بررسی و تحلیل فیلم آموزشی و به طور ویژه درس فارسی از منظر میزان توجه به معیارهای محتوایی فیلم های آموزشی از اهمیت و ضرورت بسیار بالایی برخوردار است.

اهداف این پژوهش به شرح زیر می باشد:

- ۱- بررسی و تحلیل محتوای فیلم های آموزشی درس فارسی ابتدایی ارائه شده در بستر شبکه شاد بر اساس معیار ارزشیابی محتوایی هدفمندی
- ۲- بررسی و تحلیل محتوای فیلم های آموزشی درس فارسی ابتدایی ارائه شده در بستر شبکه شاد بر اساس معیار ارزشیابی محتوایی اعتبار علمی
- ۳- بررسی و تحلیل محتوای فیلم های آموزشی درس فارسی ابتدایی ارائه شده در بستر شبکه شاد بر اساس معیار ارزشیابی محتوایی سطوح یادگیری
- ۴- بررسی و تحلیل محتوای فیلم های آموزشی درس فارسی ابتدایی ارائه شده در بستر شبکه شاد بر اساس معیار ارزشیابی محتوایی راهبردهای یاددهی-یادگیری
- ۵- بررسی و تحلیل محتوای فیلم های آموزشی درس

جدول ۱. جدول مشخصات فیلم های آموزشی

پایه ها	تعداد فیلم ها	مدت زمان فیلم ها (دقیقه)	موضوع فیلم
پایه چهارم ابتدایی	۵۴	۱۷۰	واژه خوانی
	۶۸	۹۷	دانش زبانی
	۱۱	۵۶	بخوان و حفظ کن: پرورش حافظه و فن بیان
	۱۶	۴۸	بخوان و بیندیش: درک متن و تفکر
	۱۴	۴۵	گوش کن و بگو: پرورش درک شنیداری
پایه پنجم ابتدایی	۶۲	۱۶۸	واژه خوانی
	۵۱	۱۲۰	دانش زبانی
	۱۶	۴۳	بخوان و حفظ کن: پرورش حافظه و فن بیان
	۱۱	۲۵	بخوان و بیندیش: درک متن و تفکر
پایه ششم ابتدایی	۹	۱۹	گوش کن و بگو: پرورش درک شنیداری
	۶۷	۱۸۲	واژه خوانی

^۱ Aldalah

پایه ها	تعداد فیلم‌ها	مدت زمان فیلم‌ها (دقیقه)	موضوع فیلم
	۵۹	۱۳۴	دانش‌زبانی
	۲۴	۵۷	بخوان و حفظ کن: پرورش حافظه و فن بیان
	۱۳	۳۹	بخوان و بیندیش: درک متن و تفکر
	۱۰	۴۱	گوش کن و بگو: پرورش درک شنیداری
کل	۴۸۵	۱۲۴۴ دقیقه	۱۵ موضوع (۵موضوع در هر پایه)

قالب دو عامل فنی و محتوایی طراحی شده‌اند که در این پژوهش بعد محتوایی مدنظر قرار گرفت. این بعد دارای ده مؤلفه (هدفمندی، سطوح یادگیری، اعتبار علمی، تجارب یادگیری، راهبردهای یاددهی - یادگیری، خلاقیت هنری، ارتباط با مخاطب، اصول طراحی پیام، مستندسازی، ارزش‌های فرهنگی) می‌شود و هر مؤلفه دارای شاخص‌هایی است که در جدول ۲ به آن‌ها پرداخته شده است.

در این پژوهش جهت بررسی فیلم‌های آموزشی درس فارسی ابتدایی در بخش محتوای رسمی شبکه شاد از چک لیستی براساس سند استاندارد بسته‌های تربیت و یادگیری که توسط سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی سازمان آموزش و پرورش [۲۷] که در سال ۱۳۹۹ تدوین شده، تهیه گردید. این معیارهای ارزشیابی که به‌عنوان ملاک جامعی در زمینه استانداردسازی رسانه آموزشی محسوب می‌شوند، در

جدول ۲. مؤلفه‌ها و شاخص‌های محتوایی فیلم‌های آموزشی

ردیف	معیارهای ارزشیابی محتوایی	شاخص‌ها
۱	هدفمندی	هدف کلی فیلم مشخص است
		اهداف جزئی فیلم با اهداف کلی انطباق دارد
		در آرایه محتوا به اهداف نگرشی در فیلم توجه شده است
۲	سطوح یادگیری	در آرایه فیلم به حیطه شناختی توجه شده است
		در آرایه فیلم به حیطه عاطفی توجه شده است
۳	اعتبار علمی (صحت و دقت علمی)	گفتار و صدای آرایه شده از صحت و دقت علمی برخوردار است
		نوشتار (متن) آرایه شده از صحت و دقت برخوردار است
		تصویر آرایه شده از صحت و دقت علمی برخوردار است
		محتوای فیلم از ساختار علمی موضوع موردنظر تأثیرپذیری دارد
۴	تجارب یادگیری	محتوای فیلم از نظر علمی به روز است
		در آرایه فیلم به تجارب قبلی یادگیرندگان توجه شده است.
		در آرایه فیلم به دیدگاه‌های چندگانه نسبت به یک موضوع توجه شده است.
۵	راهبردهای یاددهی-یادگیری	از راهبردی که منجر به یادسپاری می‌شود به‌طور مناسب استفاده شود.
		از راهبردی که منجر به درک ارتباط‌ها می‌شود، با توجه به هدف و محتوا به‌طور مناسب استفاده شده است
		از راهبردی که منجر به مهارت تفکر برتر می‌شود، با توجه به هدف و محتوا به‌طور مناسب استفاده شده است
		از راهبردی که منجر به به‌وجودآوردن تفکر و اگر در مخاطب می‌شود، با توجه به هدف و محتوا به‌طور مناسب استفاده شده است.
۶	خلاقیت هنری	از راهبردی که منجر به به‌وجودآوردن تفکر همگرا در مخاطب می‌شود، با توجه به هدف و محتوا به‌طور مناسب استفاده شده است
		در نوع نگاه فیلم به موضوع، تازگی و جذابیت وجود دارد
		در عین دارا بودن وحدت در فیلم، به تنوع توجه شده است
		میان فرم و محتوا در فیلم هماهنگی وجود دارد
		با توجه به موضوع فیلم، به درستی به ریتم و طول زمان توجه شده است
۷	ارتباط با مخاطب	انتقال از یک بخش به بخش دیگر خلاقانه صورت گرفته است
		به شرایط سنی مخاطب توجه شده است
		به سطح علمی مخاطب توجه شده است
		فرصت‌های یادگیری برای مخاطب و آماده کردن زمینه برای فعالیت‌های آموزشی بعدی ایجاد شده است
		به همخوانی فیلم با فرهنگ مخاطب توجه شده است

ردیف	معیارهای ارزشیابی محتوایی	شاخص‌ها
۸	اصول طراحی پیام	به ایجاد انگیزه و برانگیختن توجه مخاطب برای یادگیری توجه شده است
		اصل پیوستگی: از افزودن موارد جالب اما غیرضروری مانند موسیقی زمینه اجتناب شده است
		اصل تأکید: برای جلب توجه یادگیرنده از روش‌هایی مانند تغییر رنگ و فونت، انتخاب محل مناسب و ... استفاده شده است
		اصل توازن: عناصر به کار رفته نظیر شکل‌ها، رنگ‌ها و ... در کل صفحه به طور متعادل به کار رفته است
۹	مستند سازی	اصل سادگی: در ارائه اطلاعات اختصار و ایجاز رعایت شده است
		منابع مورد استفاد یا قابل استفاده ارائه شده است
		ارجاعات از صحت و دقت علمی برخوردار است
		منابع مرتبط با موضوع ارائه شده است
۱۰	ارزش‌های فرهنگی	از منابع به روز استفاده شده است. داده شده است
		ارزش‌های فرهنگی در گفتار، نوشتار و تصویر رعایت شده است
		ارزش‌های فرهنگی به طور غیرمستقیم اشاعه داده شده است

* برگرفته از سند استاندارد بسته های تربیت و یادگیری سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی (۱۳۹۹)

یافته‌های پژوهش

در ادامه یافته‌های پژوهش به ترتیب سوالات ارائه شده است. همان‌طور که اشاره شد، کتاب‌های درسی پایه‌های چهارم، پنجم و ششم مقطع ابتدایی بر اساس جهت‌گیری‌های کلی زبان‌آموزی و اقتضات آموزشی دانش‌آموزان این پایه‌ها در پنج بخش (واژه خوانی، دانش زبانی، بخوان و حفظ کن: پرورش حافظه و فن بیان، بخوان و بیندیش: درک متن و تفکر، گوش کن و بگو: پرورش درک شنیداری) قابل بررسی هستند. از این روی برای تحلیل فیلم‌های آموزشی بخش محتوای رسمی شبکه شاد، میزان توجه به هر یک از معیارهای ارزشیابی محتوایی را در این پنج بخش مذکور در هر پایه و به طور جداگانه براساس معیارهای محتوایی ارزشیابی بررسی نموده‌ایم.

برای نمره‌گذاری این چک لیست، از مقیاس لیکرت با درجه‌بندی پنج‌گانه (خیلی کم، کم، متوسط، زیاد، خیلی زیاد) استفاده شد که به ترتیب نمرات ۱ تا ۵ به آن‌ها تعلق می‌گیرد. در نمره‌گذاری که به صورت قراردادی معین گردید به درجات خیلی کم نمرات بین (۱/۷-۱)، کم (۲/۵-۱/۸)، متوسط (۳/۳-۲/۶)، زیاد (۴/۱-۳/۴)، خیلی زیاد (۵-۴/۲) تعلق می‌گیرد^۱. در ابتدا پژوهشگر فیلم‌ها را تحلیل نمود و سپس برای تأمین میزان پایایی از دو کدگذار استفاده شد و هر کدام ۵۰ درصد از فیلم‌های آموزشی را که پژوهشگر تحلیل نموده بود به صورت تصادفی و مجزا کد گذاری کردند. سپس با استفاده از روش اسکات ضریب توافق میان کدگذاران در رابطه با تحلیل محتوای تدوین شده ۰/۹۲ محاسبه گردید که مورد تأیید می‌باشد. در پایان محقق داده‌های به دست آمده از بررسی فیلم‌های آموزشی را در جدول‌های فراوانی قرار داده و میانگین هر یک از مقوله‌های مورد بررسی را محاسبه نمود و براساس درجه‌بندی مشخص گردیده به تحلیل نتایج پرداخت. محقق هم‌چنین داده‌های حاصل را در فرایند تحلیل آنتروپی شانون مورد تجزیه و تحلیل قرار داد و به محاسبه بار اطلاعاتی و ضریب اهمیت هر یک از مؤلفه‌ها پرداخت. تحلیل با استفاده از روش آنتروپی شانون در ۳ مرحله انجام می‌گیرد که عبارت است از:

۱- بهنجار کردن داده‌ها

۲- محاسبه بار اطلاعاتی

۳- محاسبه ضریب اهمیت.

^۱ در نظام وزن دهی با در نظر گرفتن مقوله مورد بررسی: خیلی زیاد بیانگر پوشش کامل محتوا، زیاد بیانگر پوشش بیش از نیمی از محتوا، متوسط بیانگر پوشش نیمی از محتوا، کم بیانگر پوشش کم‌تر از نیمی از محتوا و خیلی کم بیانگر پوشش بسیار ناچیز محتوا به آن مقوله است.

جدول ۳. میانگین رعایت معیار ارزشیابی محتوایی هدفمندی در فیلم‌های آموزشی درس فارسی شبکه شاد

پایه تحصیلی						موضوع فیلم	معیار محتوایی فیلم آموزشی
تعداد فیلم	ششم	تعداد فیلم	پنجم	تعداد فیلم	چهارم		
۶۷	۳/۴	۶۲	۳/۲	۵۴	۴	واژه خوانی	هدفمندی
۵۹	۳/۷	۵۱	۳	۶۸	۳/۳	دانش زبانی	
۲۴	۳/۵	۱۶	۳/۵	۱۱	۲/۹	بخوان و حفظ کن	
۱۳	۳/۴	۱۱	۲/۹	۱۶	۳/۱	بخوان و بیندیش	
۱۰	۳/۴	۹	۳/۳	۱۴	۳/۵	گوش کن و بگو	

بخوان و بیندیش، دانش زبانی، گوش کن و بگو و واژه‌خوانی به میزان متوسط مورد توجه قرار گرفته تنها در بخش بخوان و حفظ کن توجه به این معیار به میزان زیاد بوده است. در پایه ششم توجه به معیار ارزشیابی محتوایی هدفمندی در تمام فیلم‌های آموزشی در هر پنج بخش مورد بررسی به میزان زیاد برآورد شده است. در مجموع در این معیار بالاترین میانگین مربوط به واژه‌خوانی در پایه چهارم با میانگین ۴ و پایین‌ترین میانگین مربوط به بخوان و بیندیش در پایه پنجم و بخوان و حفظ کن در پایه چهارم با میانگین ۲/۹ می‌باشد.

بر اساس نتایج جدول ۳ در محتوای فیلم‌های آموزشی شبکه شاد توجه به معیار ارزشیابی محتوایی هدفمندی در پایه چهارم در بخش گوش کن و بگو و واژه‌خوانی به میزان زیاد و در بخش دانش زبانی، بخوان و حفظ کن و بخوان و بیندیش به میزان متوسط بوده است. بالاترین میانگین در پایه چهارم در معیار ارزشیابی محتوایی هدفمندی مربوط به بخش واژه‌خوانی با میانگین ۴ و پایین‌ترین میانگین مربوط به بخش بخوان و حفظ کن با میانگین ۲/۹ می‌باشد. در پایه پنجم معیار ارزشیابی محتوایی هدفمندی در همه بخش‌های

جدول ۴. میانگین رعایت معیار ارزشیابی محتوایی اعتبار علمی در فیلم‌های آموزشی درس فارسی شبکه شاد

پایه تحصیلی						موضوع فیلم	معیار محتوایی فیلم آموزشی
تعداد فیلم	ششم	تعداد فیلم	پنجم	تعداد فیلم	چهارم		
۶۷	۳	۶۲	۴	۵۴	۳/۵	واژه خوانی	اعتبار علمی
۵۹	۴/۳	۵۱	۳/۷	۶۸	۳/۴	دانش زبانی	
۲۴	۳/۱	۱۶	۳/۶	۱۱	۳/۱	بخوان و حفظ کن	
۱۳	۳/۲	۱۱	۳/۴	۱۶	۳	بخوان و بیندیش	
۱۰	۳/۳	۹	۳/۵	۱۴	۲/۹	گوش کن و بگو	

ارزشیابی محتوایی اعتبار علمی در بخش دانش زبانی به میزان خیلی زیاد و در سایر بخش‌ها به میزان متوسط مورد توجه قرار گرفته است. در مجموع در این معیار بالاترین میانگین مربوط به دانش زبانی پایه ششم با میانگین ۴/۳ و پایین‌ترین میانگین مربوط به گوش کن و بگو با میانگین ۲/۹ در پایه چهارم بوده است.

بر اساس نتایج جدول ۴ در محتوای فیلم‌های آموزشی شبکه شاد توجه به معیار ارزشیابی محتوایی اعتبار علمی در پایه چهارم در بخش‌های واژه‌خوانی و دانش زبانی به میزان زیاد و در بخش‌های بخوان و حفظ کن، بخوان و بیندیش و گوش کن و بگو به میزان متوسط بوده است. در پایه پنجم تحصیلی معیار ارزشیابی محتوایی اعتبار علمی در همه بخش‌ها به میزان زیاد مورد توجه بود. در پایه ششم نیز معیار

جدول ۵. میانگین رعایت معیار ارزشیابی محتوایی سطوح یادگیری در فیلم‌های آموزشی درس فارسی شبکه شاد

پایه تحصیلی						موضوع فیلم	معیار محتوایی فیلم آموزشی
تعداد فیلم	ششم	تعداد فیلم	پنجم	تعداد فیلم	چهارم		
۶۷	۳/۸	۶۲	۳/۳	۵۴	۳/۴	واژه خوانی	سطوح یادگیری
۵۹	۳/۷	۵۱	۴/۱	۶۸	۳/۶	دانش زبانی	
۲۴	۳/۵	۱۶	۳/۳	۱۱	۳/۵	بخوان و حفظ کن	
۱۳	۳/۶	۱۱	۳/۴	۱۶	۳/۵	بخوان و بیندیش	
۱۰	۳/۴	۹	۳/۵	۱۴	۳/۴	گوش کن و بگو	

میانگین (۴/۳) به میزان خیلی زیاد توجه شده و در سایر بخش ها توجه تقریباً یکسان و به میزان زیاد بوده است. در پایه پنجم و ششم میزان توجه به معیار ارزشیابی راهبرد یاددهی-یادگیری در بخش گوش کن و بگو با پایین ترین میانگین (۲/۹) در حد متوسط و در سایر بخش ها در حد زیاد بوده است.

بر اساس نتایج جدول ۵ در محتوای فیلم های آموزشی شبکه شاد معیار ارزشیابی محتوایی سطوح یادگیری در هر سه پایه و در هر پنج بخش به میزان زیاد مورد توجه قرار گرفته است. بالاترین میانگین مربوط به بخش دانش زبانی در پایه پنجم با میانگین ۴/۱ بوده است. بر اساس نتایج جدول ۶ در محتوای فیلم های آموزشی شبکه شاد به معیار ارزشیابی محتوایی راهبرد یاددهی-یادگیری در پایه چهارم در بخش دانش زبانی با بالاترین

جدول ۶. میانگین رعایت معیار ارزشیابی محتوایی راهبرد یاددهی-یادگیری در فیلم های آموزشی درس فارسی شبکه شاد

پایه تحصیلی						موضوع فیلم	معیار محتوایی فیلم آموزشی
تعداد فیلم	ششم	تعداد فیلم	پنجم	تعداد فیلم	چهارم		
۶۷	۳/۴	۶۲	۳/۹	۵۴	۳/۶	واژه خوانی	راهبرد یاددهی- یادگیری
۵۹	۳/۶	۵۱	۳/۴	۶۸	۴/۳	دانش زبانی	
۲۴	۳/۷	۱۶	۳/۶	۱۱	۳/۴	بخوان و حفظ کن	
۱۳	۳/۵	۱۱	۳/۴	۱۶	۳/۳	بخوان و بیندیش	
۱۰	۲/۹	۹	۲/۹	۱۴	۳/۳	گوش کن و بگو	

جدول ۷. میانگین رعایت معیار ارزشیابی محتوایی خلاقیت هنری در فیلم های آموزشی درس فارسی شبکه شاد

پایه تحصیلی						موضوع فیلم	معیار محتوایی فیلم آموزشی
تعداد فیلم	ششم	تعداد فیلم	پنجم	تعداد فیلم	چهارم		
۶۷	۲/۴	۶۲	۱/۸	۵۴	۲/۵	واژه خوانی	خلاقیت هنری
۵۹	۲/۵	۵۱	۱/۷	۶۸	۲/۲	دانش زبانی	
۲۴	۲/۵	۱۶	۲/۳	۱۱	۲	بخوان و حفظ کن	
۱۳	۲/۱	۱۱	۲/۱	۱۶	۲/۳	بخوان و بیندیش	
۱۰	۲	۹	۱/۹	۱۴	۲/۴	گوش کن و بگو	

میزان خیلی کم مورد توجه قرار گرفته است. توجه به این معیار در هر سه پایه و در همه بخش های دیگر مورد مطالعه به میزان کم بوده است.

بر اساس نتایج جدول ۷ در محتوای فیلم های آموزشی شبکه شاد معیار ارزشیابی محتوایی خلاقیت هنری در پایه پنجم و در بخش دانش زبانی با کم ترین میانگین (۱/۷) به

جدول ۸. میانگین رعایت معیار ارزشیابی محتوایی ارتباط با مخاطب در فیلم های آموزشی درس فارسی شبکه شاد

پایه تحصیلی						موضوع فیلم	معیار محتوایی فیلم آموزشی
تعداد فیلم	ششم	تعداد فیلم	پنجم	تعداد فیلم	چهارم		
۶۷	۳/۲	۶۲	۳/۱	۵۴	۳/۱	واژه خوانی	ارتباط با مخاطب
۵۹	۲/۹	۵۱	۳/۲	۶۸	۳/۲	دانش زبانی	
۲۴	۳/۱	۱۶	۳/۳	۱۱	۳/۳	بخوان و حفظ کن	
۱۳	۳/۲	۱۱	۲/۹	۱۶	۳/۲	بخوان و بیندیش	
۱۰	۳/۱	۹	۳	۱۴	۳/۶	گوش کن و بگو	

چهارم این معیار به میزان زیاد مورد توجه بوده است.

بر اساس نتایج جدول ۸ در محتوای فیلم های آموزشی شبکه شاد به معیار ارزشیابی محتوایی ارتباط با مخاطب در همه پایه های تحصیلی و بخش های مورد مطالعه به میزان متوسط توجه شده و تنها در بخش گوش کن و بگو در پایه

جدول ۹. میانگین رعایت معیار ارزشیابی محتوایی اصول طراحی پیام در فیلم‌های آموزشی درس فارسی شبکه شاد

پایه تحصیلی						موضوع فیلم	معیار محتوایی فیلم آموزشی
تعداد فیلم	ششم	تعداد فیلم	پنجم	تعداد فیلم	چهارم		
۶۷	۳/۳	۶۲	۲/۴	۵۴	۲/۹	واژه خوانی	اصول طراحی پیام
۵۹	۲/۸	۵۱	۲/۷	۶۸	۲/۷	دانش زبانی	
۲۴	۲/۸	۱۶	۳/۵	۱۱	۳	بخوان و حفظ کن	
۱۳	۲/۹	۱۱	۳/۱	۱۶	۲	بخوان و بیندیش	
۱۰	۳/۳	۹	۲/۱	۱۴	۲/۹	گوش کن و بگو	

اصول طراحی پیام در بخش دانش زبانی و بخوان و بیندیش در حد متوسط؛ در بخش بخوان و حفظ کن در حد زیاد و در بخش واژه‌خوانی و گوش کن و بگو در حد کم بوده است.

بر اساس نتایج جدول ۹ در محتوای فیلم‌های آموزشی شبکه شاد به معیار ارزشیابی محتوایی اصول طراحی پیام در پایه چهارم و ششم در هر پنج بخش مورد مطالعه به میزان متوسط توجه شده است. در پایه پنجم میزان توجه به معیار

جدول ۱۰. میانگین رعایت معیار ارزشیابی محتوایی مستندسازی در فیلم‌های آموزشی درس فارسی شبکه شاد

پایه تحصیلی						موضوع فیلم	معیار محتوایی فیلم آموزشی
تعداد فیلم	ششم	تعداد فیلم	پنجم	تعداد فیلم	چهارم		
۶۷	۳/۱	۶۲	۳/۵	۵۴	۳/۱	واژه خوانی	مستندسازی
۵۹	۳/۶	۵۱	۲/۹	۶۸	۳/۴	دانش زبانی	
۲۴	۲/۹	۱۶	۳/۴	۱۱	۳/۲	بخوان و حفظ کن	
۱۳	۲/۶	۱۱	۳/۶	۱۶	۲/۸	بخوان و بیندیش	
۱۰	۳/۵	۹	۳/۲	۱۴	۲/۶	گوش کن و بگو	

کن و بخوان و بیندیش در حد زیاد و در بخش دانش زبانی و گوش کن و بگو در حد متوسط بوده است. همچنین در پایه ششم به این معیار در بخش بخوان و بیندیش، بخوان و حفظ کن و واژه‌خوانی میزان توجه متوسط و در بخش دانش زبانی و گوش کن و بگو میزان توجه زیاد گزارش شده است.

بر اساس نتایج جدول ۱۰ در محتوای فیلم‌های آموزشی شبکه شاد به معیار ارزشیابی محتوایی مستندسازی در پایه چهارم در بخش دانش زبانی میزان توجه زیاد بوده و در سایر بخش‌ها به میزان متوسط به این معیار توجه شده است. در پایه پنجم میزان توجه در بخش واژه‌خوانی، بخوان و حفظ

جدول ۱۱. میانگین رعایت معیار ارزشیابی محتوایی ارزش‌های فرهنگی در فیلم‌های آموزشی درس فارسی شبکه شاد

پایه تحصیلی						موضوع فیلم	معیار محتوایی فیلم آموزشی
تعداد فیلم	ششم	تعداد فیلم	پنجم	تعداد فیلم	چهارم		
۶۷	۳/۴	۶۲	۲/۶	۵۴	۲/۸	واژه خوانی	ارزش‌های فرهنگی
۵۹	۴/۴	۵۱	۲/۹	۶۸	۲/۹	دانش زبانی	
۲۴	۴/۷	۱۶	۳/۳	۱۱	۲/۸	بخوان و حفظ کن	
۱۳	۳/۲	۱۱	۳/۲	۱۶	۲/۷	بخوان و بیندیش	
۱۰	۲/۹	۹	۳/۳	۱۴	۲/۸	گوش کن و بگو	

کن و بگو به میزان متوسط و در بخش دانش زبانی و بخوان و حفظ کن به میزان خیلی زیاد مورد توجه قرار گرفته است. بالاترین میانگین در این معیار مربوط به بخش بخوان و حفظ کن پایه ششم با میانگین (۴/۷) و پایین‌ترین میانگین مربوط به همین بخوان و بیندیش در پایه چهارم می‌باشد.

بر اساس نتایج جدول ۱۱ در محتوای فیلم‌های آموزشی شبکه شاد به معیار ارزشیابی محتوایی ارزش‌های فرهنگی در پایه چهارم و پنجم در همه بخش‌های مورد بررسی به میزان متوسط توجه شده است. معیار ارزشیابی ارزش‌های فرهنگی در پایه ششم در بخش واژه‌خوانی، بخوان و بیندیش و گوش

جدول ۱۲. میانگین رعایت معیار ارزشیابی محتوایی تجارب یادگیری در فیلم های آموزشی درس فارسی شبکه شاد

معیار محتوایی فیلم آموزشی	موضوع فیلم	پایه تحصیلی				
		چهارم	پنجم	تعداد فیلم	ششم	تعداد فیلم
تجارب یادگیری	واژه خوانی	۲/۶	۲/۹	۶۲	۳/۲	۶۷
	دانش زبانی	۲/۹	۳/۳	۵۱	۳/۳	۵۹
	بخوان و حفظ کن	۳/۱	۳/۲	۱۶	۳/۴	۲۴
	بخوان و بیندیش	۳/۲	۳/۱	۱۱	۳/۵	۱۳
	گوش کن و بگو	۲/۹	۳/۱	۹	۳/۱	۱۰

حال جهت بی بردن به بار اطلاعاتی داده های حاصل از فرآیند تحلیلی آنتروپی شانون استفاده می کنیم. این فرآیند تحلیلی شامل ۳ مرحله می باشد که عبارت اند از:

۱- بهنجار کردن داده ها

۲- محاسبه بار اطلاعاتی

۳- محاسبه ضریب اهمیت.

بر اساس قاعده ای که در این فرآیند وجود دارد هر مؤلفه ای که بار اطلاعاتی بیش تری داشته باشد ضریب اهمیت بیش تری نسبت به سایر مؤلفه ها دارد.

بر اساس نتایج جدول ۱۲ در محتوای فیلم های آموزشی شبکه شاد معیار ارزشیابی محتوایی تجارب یادگیری در پایه چهارم و پنجم در همه بخش های مورد بررسی به میزان متوسط مورد توجه قرار گرفته است. میزان توجه به معیار ارزشیابی تجارب یادگیری در پایه ششم در بخش بخوان و بیندیش و بخوان و حفظ کن خیلی زیاد و در بخش گوش کن و بگو، دانش زبانی و واژه خوانی زیاد مورد توجه قرار گرفته است. در این معیار بخش بخوان و بیندیش با میانگین ۳/۵ بالاترین میانگین را دارا می باشد.

جدول ۱۳. داده های بهنجار شده میزان معیارهای ارزشیابی محتوایی در فیلم های آموزشی شبکه شاد در درس فارسی

مؤلفه	پایه	هدفمندی	تجارب یادگیری	سطوح یادگیری	اعتبار علمی (صحت و دقت علمی)	راهبردهای یاددهی-یادگیری	خلاقیت هنری	ارتباط با مخاطب	اصول طراحی پیام	مستند سازی	ارزش های فرهنگی
چهارم	۰/۲۶۲	۰/۳۲۳	۰/۳۴۳	۰/۳۱۱	۰/۳۸۷	۰/۳۲۵	۰/۴۶۲	۰/۳۱۸	۰/۲۹۳	۰/۱۹۵	
پنجم	۰/۴۵۱	۰/۳۰۲	۰/۳۱۲	۰/۳۳۳	۰/۳۱۵	۰/۳۴۵	۰/۴۶۶	۰/۲۸۶	۰/۳۹۸	۰/۲۵۳	
ششم	۰/۲۸۵	۰/۳۷۲	۰/۳۳۵	۰/۳۲۲	۰/۲۹۵	۰/۳۰۵	۰/۲۶۶	۰/۳۸۷	۰/۲۹۳	۰/۵۴۹	

می آید، که در جدول ۱۴ آورده شده است.

پس از نرمال سازی داده ها با استفاده از فرمول مرحله دوم روش شانون مقدار بار اطلاعاتی هر یک از معیارها بدست

جدول ۱۴. مقدار بار اطلاعاتی معیارهای ارزشیابی محتوایی فیلم های آموزشی شبکه شاد در درس فارسی

معیارهای ارزشیابی	هدفمندی	تجارب یادگیری	سطوح یادگیری	اعتبار علمی (صحت و دقت علمی)	راهبردهای یاددهی-یادگیری	خلاقیت هنری	ارتباط با مخاطب	اصول طراحی پیام	مستند سازی	ارزش های فرهنگی
مقدار بار اطلاعاتی EJ	۰/۹۹۸	۰/۹۹۶	۰/۹۹۸	۰/۹۹۶	۰/۹۹۳	۰/۹۷۱	۰/۹۹۵	۰/۹۹۱	۰/۹۸۵	۰/۹۹۷

اطلاعاتی و معیار خلاقیت هنری کمترین میزان را دارا می باشد. جهت آگاهی از ضریب اهمیت مؤلفه ها مرحله سوم

با توجه به جدول ۱۴ تحلیل داده ها نشان می دهد که معیار ارزشیابی محتوایی سطوح یادگیری بیشترین بار

آنتروپی شانون را انجام می‌دهیم. نتایج جدول ۱۵ نشان می‌دهد که از بین معیارهای ارزشیابی محتوایی بیش‌ترین ضریب اهمیت به معیار محتوایی اختصاص داده‌اند.

جدول ۱۵. مقدار بار اطلاعاتی معیارهای ارزشیابی محتوایی فیلم‌های آموزشی شبکه شاد در درس فارسی

معیارهای ارزشیابی	هدفمندی	تجارب یادگیری	سطوح یادگیری	اعتبار علمی (صحت و دقت علمی)	راهبردهای یاددهی-یادگیری	خلاقیت هنری	ارتباط با مخاطب	اصول طراحی پیام	مستند سازی	ارزش‌های فرهنگی
ضریب اهمیت WJ	۰/۳۳۳۹	۰/۳۳۲۶	۰/۳۳۴۴	۰/۳۳۲۷	۰/۳۳۱۲	۰/۳۲۰۵	۰/۳۳۲۲	۰/۳۳۰۵	۰/۳۲۷۸	۰/۳۳۳۴

بحث و نتیجه گیری

موفقیت در تولید یک فیلم آموزشی با درک هدف از تولید گره خورده است. اولین گام در ساخت فیلم آموزشی تعیین هدف است. معلم از قابلیت‌ها و ظرافت‌های بیانی و تصویری فیلم‌ها به منظور دستیابی به اهداف آموزشی استفاده می‌کند. هدف‌گذاری یکی از فعالیت‌های آشنا برای معلمان است و بخشی از دانش برنامه درسی آن‌ها را تشکیل می‌دهد. به عبارت دیگر هرگاه معلم به دنبال تعیین این نکته است که به کدام دسته یادگیری باید پردازد؛ کاری در راستای تعیین هدف انجام داده است. در تمام نظریات برنامه درسی از عنصر هدف به عنوان یکی از عناصر ثابت در طرح‌ریزی آموزشی یاد شده است. معلمان نیز اغلب دوره‌ها و کارگاه‌های آموزشی متعددی پیرامون کسب دانش برنامه درسی و طراحی آموزشی گذرانده‌اند. از این روی معیار هدفمندی در فیلم‌های تولید شده به میزان قابل قبولی مورد توجه معلمان قرار گرفته است.

یافته‌های این پژوهش نشان داد که معیارهای ارزشیابی محتوایی فیلم‌های آموزشی که توسط سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی سازمان آموزش و پرورش تدوین شده و شامل ده معیار می‌باشد، به طور کلی در اغلب فیلم‌های آموزشی درس فارسی شبکه شاد به طور قابل قبولی رعایت شده است. این پژوهش شامل ده سوال بود که میزان توجه به هر یک از معیارها را در فیلم‌های آموزشی شبکه شاد درس فارسی در سه پایه چهارم، پنجم و ششم بررسی کرد. جهت این امر محقق کتاب‌های درس فارسی را از منظر اقتضائات دانش‌آموزی و ماهیت درس‌ها به پنج بخش مجزا (واژه‌خوانی، دانش زبانی، بخوان و حفظ کن: پرورش حافظه و فن بیان، بخوان و بیندیش: درک متن و تفکر، گوش کن و بگو: پرورش درک شنیداری) تقسیم نمود و میزان توجه به هر یک از معیارهای ده گانه ارزشیابی محتوایی فیلم‌های آموزشی را در هر بخش و هر پایه جداگانه مورد بررسی قرار داد. سوال اول پژوهش به بررسی میزان توجه به معیار ارزشیابی محتوایی هدفمندی در فیلم‌های آموزشی درس فارسی شبکه شاد پرداخته است. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد در مجموع در معیار هدفمندی بالاترین میانگین مربوط به واژه‌خوانی در پایه چهارم با میانگین ۴ و پایین‌ترین میانگین مربوط به بخوان و بیندیش در پایه پنجم و بخوان و حفظ کن در پایه چهارم با میانگین ۲/۹ می‌باشد. میانگین کل رعایت معیار ارزشیابی هدفمندی در پایه چهارم و پنجم و ششم به ترتیب ۳/۳۴، ۳/۱۸ و ۳/۴۸ و میانگین کل هر سه پایه ۳/۳۳ محاسبه شد. بر این اساس توجه به معیار هدفمندی در مجموع به میزان زیاد بوده است. این یافته با نتایج تحقیقات هانگ [۲۲]، اغباری و همکاران [۲۴] همسو و با افیفی [۱۸] ناهمسو است. در تبیین این یافته می‌توان چنین استدلال نمود

سوال دوم پژوهش به بررسی میزان توجه به معیار ارزشیابی محتوایی اعتبار علمی در فیلم‌های آموزشی درس فارسی شبکه شاد پرداخته است. یافته‌ها نشان می‌دهد بالاترین میانگین مربوط به دانش زبانی پایه ششم با میانگین ۴/۳ و پایین‌ترین میانگین مربوط به گوش کن و بگو با میانگین ۲/۹ در پایه چهارم بوده است. میانگین کل رعایت این معیار در پایه چهارم و پنجم و ششم به ترتیب ۳/۶۴، ۳/۳۸ و ۳/۳۸ و میانگین کل هر سه پایه ۳/۴ بوده است. رعایت معیار ارزشیابی اعتبار علمی در هر سه پایه به میزان زیاد می‌باشد. این یافته با نتایج تحقیق هانگ [۲۲]، اغباری و همکاران [۲۴]، قناعتی [۱۸]، الدلاله [۲۶] همسو و با افیفی [۱۸] ناهمسو است. در تبیین این یافته می‌توان گفت آن‌چه باعث می‌شود فیلم آموزشی به بالاترین میزان مناسب و استاندارد بودن برسد معیارهای علمی است. معلمان با

چندبعدی فیلم‌های آموزشی زمینه استفاده از ظرفیت‌های بهینه برای ایجاد دیدگاه‌های چندگانه از یک موضوع و تمرکز بر سطوح بالای تفکر و شناخت را فراهم می‌آورد.

سوال پنجم به بررسی میزان توجه به معیار ارزشیابی محتوایی خلاقیت هنری در فیلم‌های آموزشی درس فارسی شبکه شاد پرداخت. یافته‌ها نشان می‌دهد توجه به این معیار در هر سه پایه و در همه بخش‌های مورد مطالعه به میزان کم و در بخش دانش زبانی در پایه پنجم با کم‌ترین میانگین (۱/۷) به میزان خیلی کم بوده است. میانگین کل معیار ارزشیابی خلاقیت هنری در هر سه پایه ۲/۱۸ برآورد شد که کم‌ترین میانگین در همه معیارهای مورد بررسی و توجه به این معیار به میزان کم بود. این یافته با نتایج تحقیق اغباری و همکاران [۲۴] و افیفی [۱۹] همسو و با الداله [۲۶] نا همسو است. معلمان به دلیل مواجهه ناگهانی با آموزش مجازی و تولید فیلم‌های آموزشی در فیلم‌های خود اغلب از داشتن نگاهی نو به موضوع درسی و داشتن تازگی فیلم غافل شده‌اند و در بررسی صورت گرفته قالب فیلم‌ها از تنوع و جذابیت لازم برخوردار نبودند. هم‌چنین در بررسی‌های صورت گرفته هماهنگی میان موضوع و طول زمان فیلم و ریتم آن مشاهده نشد. در تأیید این نکته باید اشاره نمود فیلم‌هایی در بخش‌های مختلف درس فارسی با مدت زمانی کم‌تر از ۳۰ ثانیه بارگذاری شده بود که هیچ‌گونه ریتم و تازگی در آن‌ها مشاهده نمی‌شد و صرفاً و مستقیماً به‌گونه کلیشه‌ای به تدریس کوتاه پرداخته بودند. از طرفی تعاملات هم‌تایان سبب ایده‌پردازی در تولید محتوا می‌گردد [۲۸] و دوران کرونا این هم‌اندیشی با هم‌تایان را کاهش داد. لذا این معیار آخرین درجه اهمیت را در تولید فیلم‌های آموزشی به خود اختصاص داده است.

سوال ششم به بررسی میزان توجه به معیار ارزشیابی محتوایی ارتباط با مخاطب در فیلم‌های آموزشی درس فارسی شبکه شاد پرداخت. یافته‌ها نشان می‌دهد این معیار در همه پایه‌های تحصیلی و بخش‌های مورد مطالعه به میزان متوسط توجه شده و تنها در بخش گوش کن و بگو در پایه چهارم این معیار به میزان زیاد مورد توجه بوده است. میانگین کل رعایت معیار ارزشیابی ارتباط با مخاطب در پایه چهارم و پنجم و ششم به ترتیب ۳/۲۸، ۳/۱ و ۳/۱ و میانگین کل در هر سه پایه ۳/۱۶ و توجه به این معیار به میزان متوسط بود. این نتیجه با تحقیق آهن [۲۳] نا همسو و با الدوله [۲۶] همسو است. فیلم‌ها به دلیل این‌که از قبل آماده و بارگذاری می‌شدند کم‌ترین میزان تعامل بین فراگیر و معلم برقرار بود این امر منجر به عدم شکل‌گیری تعاملات گروهی متقابل شده و از بعد نگرشی و ایجاد انگیزه تا حدودی کاستی‌هایی

تجربه معلمی بالا دانش تخصصی قابل قبولی را در درس مورد تدریس کسب نموده‌اند و معلمان با سابقه تدریس کم چون اغلب فارغ التحصیلان دانشگاه هستند و در رشته تخصصی خود مطالعات آکادمیک دارند دانش علمی به‌روز دارند. ز سوی دیگر دانش علمی معلمان نقش مثبتی در جایگاه حرفه‌ای آنان ایفا می‌کند. بر این اساس معلمان همواره ترغیب می‌شوند در زمینه موضوعات علمی مورد نیاز خود آموزش دیده و در اجتماعات یادگیری هدفمند مشارکت نمایند. همین امر زمینه کسب دانش تخصصی و توسعه علمی معلمان را فراهم نموده است. لذا معلمان با دانش علمی معتبر از مطالب علمی صحیح در تولید فیلم‌های آموزشی خود بهره می‌برند.

سوال سوم پژوهش به بررسی میزان توجه به معیار ارزشیابی محتوایی سطوح یادگیری در فیلم‌های آموزشی درس فارسی شبکه شاد پرداخته است. یافته‌ها نشان می‌دهد سطوح یادگیری در هر سه پایه و در هر پنج بخش به میزان زیاد مورد توجه قرار گرفته است. میانگین کل رعایت این معیار در پایه چهارم و پنجم و ششم به ترتیب ۲/۴۸، ۳/۵۴ و ۳/۶ و میانگین کل هر سه پایه ۳/۵۳ می‌باشد. توجه به این معیار به میزان زیاد برآورد شده است. این یافته با نتایج تحقیق کیم [۲۱]، آهن [۲۳] و اغباری و همکاران [۲۴] همسو است. در تبیین این یافته ذکر این نکته قابل اهمیت است که این معیار در دانش برنامه درسی به عنوان عناصر اصلی برنامه‌ریزی شناخته می‌شوند که اغلب در کارگاه‌های ضمن خدمت معلمان و در طی کسب تجربه معلمی و فرایند هدف‌گذاری به حیطه‌های طبقه‌بندی بلوم به وفور پرداخته شده است. لذا معلمان آگاهی قابل قبولی از سطوح یادگیری داشته و در فیلم‌های آموزشی خود به درستی آن را انعکاس داده‌اند.

سوال چهارم پژوهش به بررسی میزان توجه به معیار ارزشیابی محتوایی راهبردهای یاددهی-یادگیری در فیلم‌های آموزشی درس فارسی شبکه شاد پرداخته است. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد میانگین کل رعایت این معیار در هر پنج بخش در پایه چهارم و پنجم و ششم به ترتیب ۳/۵۸، ۳/۴۴ و ۳/۴۲ بوده و میانگین کل سه پایه ۳/۴۸ بوده و توجه به این معیار به میزان زیاد است. این یافته با نتایج تحقیق افیفی [۱۹] نا همسو و با براری و همکاران [۲۵] همسو است. در تبیین این یافته می‌توان گفت لزوم توجه به تجارب قبلی و مرور دروس گذشته در آغاز درس، آشنایی با الگوهای تدریس از جمله دوره‌های ضمن خدمت با فراوانی بسیار بالاست که اغلب معلمان بارها در این دوره‌ها شرکت داشته و آگاهی کافی را در این زمینه دارا هستند. از طرفی ماهیت

پرداختن به امور ارزشی در حد زیاد خودداری نموده و تا حد اقتضانات کتاب درسی به مسائل ارزشی پرداخته شده است. در بخش دانش زبانی و بخوان و حفظ کن در پایه ششم با بررسی محتوای تولید شده چنین استنباط شد که محتوای این دو بخش ماهیت ارزشی داشته و معلم به ضرورت باید حجم زیادی از ارزش‌های فرهنگی را مورد بررسی قرار می‌داد.

سوال دهم به بررسی میزان توجه به معیار ارزشیابی محتوایی تجارب یادگیری در فیلم‌های آموزشی درس فارسی شبکه شاد پرداخته شد. یافته‌ها نشان می‌دهد در پایه چهارم و پنجم در همه بخش‌های مورد بررسی به میزان متوسط توجه شده است. میزان توجه به معیار ارزشیابی تجارب یادگیری در پایه ششم در بخش بخوان و بیندیش و بخوان و حفظ کن خیلی زیاد و در بخش گوش کن و بگو، دانش زبانی و واژه‌خوانی زیاد مورد توجه قرار گرفته است. میانگین کل توجه به این معیار در هر سه پایه ۳/۱۲ و به میزان متوسط برآورد شده است. این یافته با تحقیق آهن [۲۲] همسو است. این معیار به‌عنوان یکی از عناصر دانش برنامه درسی مطرح است و میزان برخوردارگی معلمان از دانش برنامه درسی مطلوب گزارش شده است. به دلیل این که معلمان در موضوعات درسی ارائه شده اغلب دارای سابقه تدریس بالا بوده و در سال‌های اخیر به لزوم توجه به عناصر برنامه درسی در امر آموزش در کارگاه‌ها و برنامه‌های ضمن خدمت توجه شده، معلمان به طور متوسط توانسته‌اند از طریق ارائه پیش سازمان‌دهنده و مرور مطالب گذشته و تدارک تجارب یادگیری مطلوب آموخته‌های قبلی مخاطبان را با محتوای فیلم آموزشی جدید پیوند دهند. اما ایجاد دیدگاه‌های چندگانه از یک موضوع مستلزم صرف زمان بسیار و تمرکز به سطوح بالای تفکر و شناخت است که این مهم با توجه به کوتاه بودن زمان فیلم‌ها کم‌تر مورد توجه قرار گرفته است. در ادامه با توجه به یافته‌های پژوهش پیشنهادی کاربردی زیر را جهت بهبود هر چه بیشتر محتوای فیلم‌های آموزشی تولید شده می‌توان مطرح نمود:

- با برگزاری دوره‌های آموزشی معلمان را با معیار اصول طراحی زمینه‌ساز طراحی و تولید یک فیلم آموزشی در آموزش الکترونیکی آشنا نمود و زمینه استفاده عملی از دانش کسب شده را در کارگاه‌های آموزشی عملی فراهم نمود.

- عدم اطلاع اغلب معلمان از اسناد بالادستی که در سازمان‌های مرتبط با آموزش و پرورش در جهت بهبود کیفیت فرایند آموزش تدوین می‌شوند، منجر به عدم استفاده از این اسناد می‌شود. لذا ضروری است به طور خاص جهت بهبود کیفیت فیلم‌های تولید شده سند استانداردهای تولید فیلم‌های آموزشی به گونه مختصر در قالب جرات و

مشاهده شد. هم‌چنین معلم سطح علمی مخاطب خود را به طور دقیق نمی‌توانست برآورد کند و به دلیل ماهیت غیر تعاملی فیلم‌ها فرصت‌های یادگیری مناسبی را نمی‌توانست برای مخاطب خود مهیا نماید. از این روی در محتوای فیلم‌های آموزشی معیار ارتباط با مخاطب به میزان متوسطی مورد توجه قرار گرفته است.

سوال هفتم به بررسی میزان توجه به معیار ارزشیابی محتوایی اصول طراحی پیام در فیلم‌های آموزشی درس فارسی شبکه شاد پرداخت. یافته‌ها نشان می‌دهد در پایه چهارم و ششم در هر پنج بخش مورد مطالعه به میزان متوسط به این معیار توجه شده است. در پایه پنجم میزان توجه به معیار اصول طراحی پیام در بخش بخوان و حفظ کن در حد زیاد و در بخش واژه‌خوانی و گوش کن و بگو در حد کم بود. میانگین کل رعایت این معیار ارزشیابی در هر سه پایه ۲/۸۲ و به میزان متوسط بود که بعد از خلاقیت هنری کم‌ترین میانگین می‌باشد. این یافته با نتایج تحقیق هانگ [۲۲] و الدولاله [۲۶] ناهمسو است. رضوی و منصور (۱۳۹۷) در پژوهش خود بیان داشتند که مربیان به منظور بهره‌گیری مؤثر از فناوری اطلاعات در فرآیند آموزش و یادگیری به آموزش‌های مقدماتی در حد متوسط و آموزش‌های تخصصی در حد بالا نیاز دارند. دوران کرونا معلمان را به طور ناگهانی با آموزش مجازی مواجه ساخت و معلمان در زمینه دانش علمی و فناوری مورد استفاده در آموزش، با تغییرات سریعی روبه‌رو شدند. در حالی که اغلب به رغم اذعان به نقش فناوری‌های آموزشی و کاربرد آن در یادگیری از دانش و آگاهی کافی در این رابطه برخوردار نبودند و به دلیل عدم تخصص همواره از مواجهه با این نوع آموزش‌ها پرهیز داشتند. بر همین اساس، معلمان به دلیل عدم آشنایی کافی با اصول طراحی محتوا نتوانستند به این معیار در طراحی فیلم‌های آموزشی خود توجه قابل قبولی معطوف نمایند.

سوال نهم به بررسی میزان توجه به معیار ارزشیابی محتوایی ارزش‌های فرهنگی در فیلم‌های آموزشی درس فارسی شبکه شاد پرداخت. یافته‌ها نشان می‌دهد در پایه چهارم و پنجم و ششم در همه بخش‌های مورد بررسی به میزان متوسط توجه شده است. تنها در بخش دانش زبانی و بخوان و حفظ کن در پایه ششم به میزان خیلی زیاد مورد توجه قرار گرفته است. میانگین کل رعایت این معیار ارزشیابی در هر سه پایه ۳/۱۷ و به میزان متوسط بود. از آن‌جا که فیلم‌های آموزشی به‌صورت غیر خطی به‌صورت غیر تعاملی در شبکه شاد و به طور عمومی بارگذاری می‌شود، معلم فرهنگ مخاطب را به‌صورت جزئی و اختصاصی نمی‌شناسد و برای پرهیز از ایجاد سوگیری‌های ارزشی از

لذا راه اندازی و برگزاری جلسات هم فکری، مشاوره و نیز ایجاد کارگروه های تخصصی می تواند موجبات خلاقیت و ایده پردازی در تولید فیلم آموزشی را فراهم آورد.

- اهمیت فیلم آموزشی و دامنه و سطح تأثیرگذاری آن در غنی سازی محتوای بسته آموزشی، تسهیل فرایند یاددهی-یادگیری، ایجاد تنوع در ارائه خدمات آموزشی و لزوم استفاده از آموزش ترکیبی به معلمان خاطر نشان شود تا انگیزه جهت آشنایی و به کارگیری صحیح این نوع آموزش ها را در دوران پسا کرونا درک کرده و به آن اهتمام ورزند.

منابع

1-Abusalim N, Rayyan M, Jarrah M, Sharab M. Institutional adoption of blended learning on a budget. *The International Journal of Educational Management* 2020; 34(7): 1213-1220.

2-Almaiah M.A, Al-Khasawneh A, Althunibat A. Exploring the critical challenges and factors influencing the E-learning system usage during COVID-19 pandemic. *Education and Information Technologies* 2020; 25(10): 5261.

۳- عباسی ف، حجازی ا، حکیم زاده ر. تجربه زیسته معلمان دوره ابتدایی از فرصت ها و چالش های تدریس در شبکه آموزشی دانش آموزان (شاد) یک مطالعه پدیدارشناسی. فصل نامه تدریس پژوهی ۱۳۹۹؛ ۳(۸): ۲۷-۳۸.

4-Cho M, Shen D. Self-regulation in online learning. *Distance Educ* 2013; 34(1): 290-301.

5- Lee R, Hoe Looi K, Faulkner M, Neale L. The moderating influence of environment factors in an extended community of inquiry model of e-learning. *Asia Pacific Journal of Education* 2021; 41(1): 15-28.

۶- مخبریان م، نورانی م. اصول تولید محتوای الکترونیکی در نرم افزارهای آموزشی. کنگره بین المللی توانمندسازی جامعه در حوزه علوم تربیتی: تهران ۱۳۹۵؛ ۱۲۴-۱۳۵.

۷- کرمی ز، اسدیان س، یارمحمدزاده پ. تحلیل محتوای چند رسانه های آموزشی درس فیزیک با توجه به اصول چند رسانه ای، ساختار و محتوا. فصلنامه فناوری اطلاعات و ارتباطات در علوم تربیتی ۱۳۹۴؛ ۵(۴): ۹۵-۷۱.

۸- ضرابیان ف. بررسی تأثیر محتوای الکترونیکی مبتنی بر اصول طراحی چند رسانه ای بر یادگیری دروس ریاضی، علوم دانش آموزان ششم ابتدایی. مجله پژوهش های برنامه درسی ۱۳۹۷؛ ۸(۴): ۴۰-۴۸.

بروشورهایی تهیه شده و دوره های آموزشی جهت آشنایی هر چه بیشتر معلمان با آن برگزار گردد.

- همان گونه که عنوان شد بیش از چهار معیار ارزشیابی محتوای فیلم های آموزشی مرتبط با دانش برنامه درسی معلمان است. بر این اساس تدارک جزوه آموزشی و کارگاه های تخصصی که به صورت عملی و کاربردی معلمان را با این عناصر و نحوه به کارگیری آن ها در طراحی آموزشی آشنا نماید، ضروری است.

- جهت بهره مندی فیلم های آموزشی از معیار محتوایی اعتبار علمی دانش تخصصی معلمان در رابطه با موضوعات درسی از اهمیت ویژه برخوردار است. لذا لزوم به خدمت گرفتن معلمان در دروس تخصصی حائز اهمیت است. معلمانی که در دروسی غیر از رشته تخصصی خود به تدریس مشغول هستند به دلیل عدم آشنایی با مفاهیم اساسی اکثر زمان خود را باید صرف مطالعه جهت درک این اصول نمایند. - با اتخاذ تدابیر تشویقی و انگیزشی در آموزش و پرورش و ایجاد رقابت های سازنده با هم تایان لازم است به روز بودن اطلاعات علمی معلمان را مدنظر قرار داد.

- ارتباط با مخاطب و توجه به ویژگی های آنان زمینه موفقیت در انتقال پیام در فیلم های تولید شده را فراهم می آورد. لازم است با توجه به اتمام دوره کرونا و ضرورت توجه به آموزش های مبتنی بر فناوری اطلاعات شرایطی مهیا شود تا معلمان به رویکرد ترکیبی در آموزش های خود روی آورده و از این طریق ارتباط با مخاطبان را به نحو مطلوب برقرار نمایند.

- شرایط و زیر ساخت های آموزش های ترکیبی و استفاده از پتانسیل آموزش مجازی در مدارس مهیا شود و از این طریق به بعد نگرشی و ایجاد انگیزه که در محتوای فیلم های آموزشی تولید شده تا حدودی با کاستی مواجه بود نیز پرداخته شود.

- با توجه به یافته های پژوهش معیار ارزشیابی محتوایی خلاقیت هنری در سطح کم و بسیار کم مورد توجه معلمان در تولید فیلم ها بوده است. تحقیقات چن [۲۸] اشاره می کند سواد فناورانه زمینه ایجاد خلاقیت و تنوع در تولید فیلم های آموزشی را به نحو مطلوبی ایجاد می کند. از این روی پیشنهاد می شود با فراهم نمودن دانش فناورانه تخصصی در معلمان زمینه بروز خلاقیت در فرایند آموزش و یادگیری را از طریق توجه به روابط بالقوه روانی بین تخیل و تجربه شخصی- حرفه ای فراهم نمود.

- هم چنین همان گونه که در یافته ها بیان شد تعامل با همکاران و تبادل اطلاعات با یکدیگر و آگاهی از تجارب آن ها می تواند در ایده پردازی و تولید محتوای خلاقانه مؤثر باشد.

- 21- Huang C. In the face of the new crown epidemic, are you ready for distance learning? a study on distance learning and learning satisfaction Providence. University: Department of Tourism research project 2021.
- 22- Ahn T, Ryu S, Han I. The impact of web quality and playfulness on user acceptance of online retailing. *Inf. Manag* 2018; 44(11): 263-275.
- 23- Al-Aghbar M, Osman M, Al Musawi A. S. Contextualizing the Global Standards for Designing Online Courses: A Design-Based Research Approach for Developing Small Private Open Courses. *International Journal of Educational Methodology* 2021; 7(1): 1-13
- 24- Barari N, Rezaei Zadeh M, Khorasani A, Alami F. Designing and validating educational standards for E-teaching in virtual learning environments (VLEs), based on revised Bloom's taxonomy. *Interactive Learning Environments* 2020; 8(13): 1-13.
- 25- Ahdalah O.A, Ziad W, Ohamed A. standards of multimedia graphic design in education. *journal of education and practice* 2021; 6(17): 102-110.
- ۲۶- سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی. استانداردهای تولید محتوای آموزشی (بسته های تربیت و یادگیری). سازمان و آموزش ۱۳۹۹.
- 27- Afify M. An administrative perspective on the transition of in-person class to online learning for Chinese as a second language during coronavirus epidemic. *J. Chinese Lang. Teach* 2021; 18(28): 107-139.
- 28- Chen N. Research on success model of e-learn information system-a study of refrigerant industry. *Technl Vocat Educ* 2018; 8(4): 53-70.
- ۹- ولایتی ا. اصول تولید و یادگیری چند رسانه‌ای. دهمین همایش ملی آموزش با رویکرد علوم شناختی: دانشگاه قزوین ۱۳۹۷؛ ۱۷۵-۱۸۲.
- 10- Tawafak R.M, Romli A.B, bin Abdullah Arshah R, Malik S.I. Framework design of university communication model (UCOM) to enhance continuous intentions in teaching and learning process. *Education and Information Technologies* 2020; 25(2): 817-843.
- ۱۱- شریفی ن. بررسی تأثیر نمایش فیلم بر یادگیری و پیشرفت تحصیلی درس شیمی. دهمین کنفرانس آموزش شیمی: تهران ۱۳۹۷؛ ۸۷-۹۵.
- 12- Ilker K. Student Views on Learning Environments Enriched by Video Clips. *Universal Journal of Educational Research* 2016; 4(2): 359-369.
- 13- Lackmann S. The Influence of Video Format on Engagement and Performance in Online Learning. *International Journal of Educational Methodology* 2021; 11(25): 128-135.
- 14- Levin J.F, Anderson R, Tatham R, Black W. Factor analysis. *Multivariate data analysis*. NJ: Prentice-Hall 1998; 45(2):54-68.
- 15- Afify M. Effect of interactive video length within e-learning environment on cognitive achievement and retention of learning. *Turkish Online Journal of Distance Education* 2020; 21(4):68-89.
- 16- Sun Y, Chen T. Utilizing the technology acceptance model (TAM) to explore Students' satisfaction with distance learning via Microsoft teams. *Across-Strait Vocat. Educ* 2021; 5(8):37-52.
- ۱۷- قناعتی ر، حسن زاده م، واحدی م. تحلیل فیلم‌های آموزشی دوره ابتدایی بر اساس اصول چند رسانه‌ای مایر. سومین همایش بین المللی روانشناسی، علوم تربیتی و مطالعات اجتماعی: تهران ۱۳۹۹؛ ۱۱۱-۱۳۵.
- 18- Afify M. Learning content design standard based on interaction digital concepts maps in the light of meaning and constructivist learning theory. *Journal of Technology and Science Education* 2018; 28(5):46-58.
- 19- Bai B, Chao G, Wang C. The Relationship between Social Support, Self-Efficacy, and English Language Learning Achievement in Hong Kong. *TESOL Q* 2018; 53(15):200-221.
- 20- Kim S, Lee S, Lee K. An effect of information system quality of BRIS on perceived usefulness and User's continuous use intention. *Agribus. Inform Manag* 201; 11(1): 16-24.